

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд на тема:

"НАСОКИ ЗА ПСИХОЛОГИЧНА ПОДДКРЕПА ПРИ ОБУЧЕНИЕТО НА БЕЖАНЦИ В РЕПУБЛИКА ГЪРЦИЯ"

на дисертация за присъждане на образователна и научна степен "доктор",
Област висше образование: 2. Социални, икономически и правни науки,
Професионално направление: 3.2 Психология, докторска програма
„Педагогическа и възрастова психология"

Автор: Панайота Димитриос Фасли, докторант към Катедра
„Психология“ в ЮЗУ “Неофит Рилски“

Научен ръководител: доц. д-р Русанка Манчева

Получени материали: дисертационен труд, автореферат

1. Актуалност на разглеждания в дисертацията научен проблем

Преценявам теоретичната база на разработката като впечатляваща, изключително информативна, особено актуална и подходяща по академичен характер съобразно целите и специализирания език на изследването.

Считам, че темата е не само дисертабилна, но и нетривиална. Съдържащата се в труда комплексна презентация на концепцията за институционалните програми за обучение в контекста на мултикултурното съзнание и приемане, касаеща психологичната подкрепа при обучението на

бежанци в Република Гърция, предоставя възможност за популяризирането ѝ в Република България.

В съдържанието си дисертационният труд включва въведение, шест глави, заключения, приноси и приложения. Текстът е в обем от 232 страници, който включват 49 таблици и 10 фигури. Цитираната литература обхваща 206 заглавия на гръцки и английски език.

2. Данни за кандидата

Панайота Фасли е завършила факултета по английски език и литература на Атинския университет. Дипломирана е в магистърска степен по образование и образователни науки от Roehampton University of London, U.K., в сътрудничество с ASPAITE Athens. Завършила е Hellenic Open University, катедра по европейска история и цивилизация. Докторантката притежава CELTA сертификат за преподаване на английски език от университета в Кеймбридж. Работи като учител по английски език в Сектора за начално образование в Патра, Ахая, Гърция.

Панайота Фасли разполага с богат преподавателски опит в преподаването на английски език и терминология в колежи, центрове за учене през целия живот, формално образование, организации за обучение, полицейски и военни академии, неправителствени организации и организации с идеална цел. Тя работи и като езиков оценител/оценител за много органи за езиково сертифициране. Посещавала е множество семинари, свързани с преподаването, педагогиката и специалното образование.

Била е Изпълнителен директор на Гръцкия Червен кръст по образование. (4 години 11 месеца), както организатор на курсове и планиране на процедурите и преподаване по гръцки и английски език за възрастни езикови групи в мултифункционалния център на Hellenic Червен кръст.

Има опит в Международен проект: Сътрудничество между Червения кръст на Дания и Червения кръст на Гърция.

Приемам, че изпълнението на посочените дейности е в пряка връзка с изследователския замисъл на труда, както и индикатор за експертност в областта.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Самият текст на увода /с. 5-9/ ерудирано повежда и адекватно ориентира читателя в неговия специфичен замисъл. Още тук, макар в щрих, моделът на изследваното явление е ясно представен в ракурса на динамиката на дефинитивните понятия, свързани с имиграцията като процес, базиран на международни споразумения и правата на бежанците в местен и глобален аспект. Особено точно е уловен и разкрит механизма, по който интерпретацията в тяхната семантика водят до различни, не рядко контравертивни разбирания относно естеството, отговорността, предписанията за действие, стереотипизацията и стигматизацията, формирането на разнопосочни психологични, лични и социални нагласи – към бежанците изобщо, и в частност бежанците – деца.

Друг значим компонент в замисъла на концептуалната рамка е езикът, конституиран в ранг на преобразуваща сила за човешкото мислене и поведение – поради ресурса му да обозначава и дефинира актуалните измерения на социалната реалност, в порядъка на смисъл и ценност в проблематиката на миграцията като начин на живот. В тезата си Панайота Фасли, формира автентичната представа за преодоляването на стереотипите в комуникацията по отношение на социално категоризирани хора. Тук откривам най-значимото ядро на научно-изследователския замисъл на дисертационния труд. Той е ясно въплътен във формулировката на основната цел на дисертационния труд, а именно: *„...да изследва чрез литературен обзор и авторски количествени и качествени изследвания обучението на имигрантите и бежанците като цяло в Р. Гърция и психологическата подкрепа, която може да им бъде оказана...и да бъдат предоставени препоръки за това как възрастни и непълнолетни бежанци*

и ученици имигранти могат да получат най-добрата възможна психологическа подкрепа, за да могат да учат възможно най-добре в сферата на държавното и частното обучение в Р. Гърция“.

Предметът, обектът, основната хипотеза, задачите и методиката на цялостното теоретико-емпирично изследване са в същия ракурс – смислено концептуализирани и точно формулирани.

Теоретичната част на изложението, презентирана в *Глава 1. /с. 10-48/* е положена в 3 проблематични кръга, а именно: *бежанско законодателство и социални центрове за бежанци (1); психично здраве на бежанците (2) и психологични фактори в образованието на бежанците.*

Представена е изключително детайлизирана и високо информативна интерпретация на ключовата величина „*системни неравенства*“, като движението на самото понятие „*неравенства*“ е хронологично разгърнато в замяната на термините и многообразието на специфичните езикови модели, касаещи действията в общността, спрямо убежищата за бежанците, техните права и достъпа до медицински услуги. Така докторантката Панайота Фасли преминава към анализ на *концепцията за психичното здраве на бежанците*, в която умело полага ракурса на стратегиите за дестигматизация. По същество и с дълбоко разбиране, авторът разкрива методологичните и концептуални ограничения на подходите, насочени към справяне със стигмата към бежанците, с фокус на анализа върху решенията на социокултурния, мотивационния и социално-когнитивния подход.

Със същия маниер на академично писане е разработено и изложението, посветено на предизвикателствата в преподаването на учащи се бежанци. Комплексно е разгърнат въпросът за образователните практики в обучението на бежанци и как те подкрепят ефективността на интервенциите за тяхното психично здраве. Нещо повече, той е креативно интегриран в поставените смислови акценти върху стигмата, културата и проблемите на социалната идентичност на децата-бежанци и ролята

неконвенционалните методи за насърчаване на психологическото им здраве в училище, като по-успешни дестигматизиращи стратегии.

Определено считам, че теоретичната рамка на дисертационния труд обогатява модела на емпиричното изследване. Оценявам тази високо информативна и систематична концептуализация като принос изобщо към теорията, приложението и методиката на качествените и количествените изследователски подходи в психологичната наука по отношение на образованието на бежанци и насоките за психологична подкрепа при обучението на бежанци в Република Гърция. Именно те са основният предмет, около който гравитира методологията на осъществяването на емпирично изследване, представено в *Глава 2.* на труда /с. 49-71/.

Обосновката на методическата постановка е описана прецизно и цялостно. Адекватно на целта са формулирани задачите на изследването, изследователските хипотези и методите за събиране на изследователските данни, както и инструментите за обработка на получените резултати. Проверката на заложената хипотеза е конкретизирана в четиринадесет подхипотези.

В изследването участват общо 81 учители и възпитатели, работещи в сферата на държавното и частното образование, преподаващи на различните образователни степени. Респондентите са разпределени в подгрупи, като индикаторите за диференциация са многопластови: от пол, възраст, професионален стаж, образователно-квалификационна степен до опит в образованието на бежанци, образователен ценз за работа в мултикултурна среда. Изборът на респондентите, е извършен с помощта на техника за събиране на извадка, при която подходящите за участие в експеримента кандидати са подбрани чрез академичните и работни контакти на изследователя, използвани са както лични срещи, така и социални медии. Този начин на подбор се основава на наличните участници, отговарящи на критериите за включване/ изключване в проучването, без случаен избор.

Извършена с добре аргументиран и съобразен със спецификата на изследването инструментариум. От Панайота Фасли, в качеството ѝ на изследовател са *проектирани четири скали*, съгласувани със съответната научна литература, за да отговарят на целите на изследването. Към тях са приложени още три стандартизирани скали. Всички те сформират 5-степенни скали тип Ликерт.

В *Глава 3.* са представени резултатите от изследването. Както качественият, така и количественият анализ на резултатите, е оригинален и синтезно осъществен. Събраните данни са въведени и кодирани статистически в SPSS. Получени са количествени и качествени данни, направен е описателен и инференциален анализ. Честотите и процентите на демографските и професионалните характеристики са изчислени с дискриптивна статистика, докато при всички други – основни елементи резултати и стандарти се наблюдават отклонения. Освен това са направени факторни анализи с цел да се изследва валидността на факторната структура на скалите на изследването. Съответствието на данните се оценява чрез използването на мярката на Кайзер-Майер-Олкин за адекватност на вземане на проби и тест на Бартлет за сферичност хи-квадрат (χ^2). След това е оценена вътрешната консистенция на скалите, с оглед установяване на за надеждността и валидността на данните от изследването. Проведен и контент-анализ на съдържанието б-те отворени въпроса, чрез качествена интерпретация и категоризация на основните теми в отговорите на респондентите.

Формулираните изводи са в пряка връзка с предмета на изследването и логически произтичат от анализа на обработените данни.

Особено ценен приносен момент виждам в пояснителния текст относно ограниченията на осъществената процедура и споделените препоръки за оптимизирането ѝ. Както в цялостния дисертационен труд, така и тук – ясно и категорично – кандидатът Панайота Фасли демонстрира

дълбоко познаване на проблематиката, блестящо владение на терминологията и респектиращ професионализъм.

По отношение на изискванията за цитиране и коректно позоваване на автори намирам, че разработката съвършено покрива критериите и отговаря на стандартите.

От прегледа на депозираната документация констатирам, че тя е изрядна и отговаряща на критериите по смисъла на формалните изисквания за провеждане на настоящата защита. Заложените в индивидуалния учебен план изпити и дейности са точно и успешно изпълнени. С представените 3 на брой публикации, издадени в реферирани и рецензирани източници, кандидатът отговаря и на националните изисквания за покриване на наукометричните показатели за придобиване на съответната научна степен.

Представеният Автореферат на дисертационния труд е с подходящ обем от 57 страници, структуриран е съобразно композиционната организация на изследването и адекватно представя основните му тези, резултати, заключения. В структурата му е включена и самооценката на автора за приносните моменти на изследването му, с които съм солидарна и приемам без възражения.

4. Научни приноси

В теоретичен аспект могат да се открият следните научни приноси:

- Приложен е мултидисциплинарен изследователски подход за анализ и систематизиране на теоретичните измерения на имиграцията като процес.
- Многопластово е разгърнат проблема за образователните практики и оказването на психологическа подкрепа по време на обучението на деца-бежанци, като са идентифицирани предизвикателствата пред учителите в преподаването на учащи се бежанци.

В приложен аспект могат да се открият следните научни приноси:

- Разработена е методология на емпирично изследване, базирана на извършения в теоретичния модел преглед и систематизация на концепциите за образованието на деца-бежанци в Република Гърция.

- Проверката на заложените хипотези е осъществена посредством авторски инструментариум и статистическа обработка на данните. Извършеният качествен анализ на резултатите е коректно осъществен и са формулирани изводи с приложен характер.

5. Бележки и препоръки

Нямам бележки към докторанта.

Въпросът ми към докторанта е: *Какви следва да се оперативните подходи в гръцката образователна система, с оглед на емпирично изведените насоки към специалистите, работещи с деца-бежанци?*

Заклучение. *Въз основа на посочените констатации, резултат от прочита на дисертационния труд "НАСОКИ ЗА ПСИХОЛОГИЧНА ПОДКРЕПА ПРИ ОБУЧЕНИЕТО НА БЕЖАНЦИ В РЕПУБЛИКА ГЪРЦИЯ", написан от Панайота Димитриос Фасли, категорично заявявам положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в Научна област 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология.*

04.02.2024 г.
гр. В. Гърново

Подпис:
/проф. д-р Даниела Тасевска/

REVIEW

for a dissertation on:

**" GUIDELINES FOR PSYCHOLOGICAL SUPPORT IN
THE EDUCATION OF REFUGEES IN THE REPUBLIC
OF GREECE "**

of a dissertation for awarding the educational and scientific degree "doctor",
Higher education field: 2. Social, economic and legal sciences, Professional
direction: 3.2 Psychology, doctoral program "Pedagogical and age psychology"

Author: Panayota Dimitrios Fasli, PhD student at the Department of
Psychology at Neofit Rilski University of Applied Sciences

Research supervisor: Assoc. Ph.D. Rusanka Mancheva

Received materials: dissertation work, abstract

1. Relevance of the scientific problem considered in the dissertation

I consider the theoretical basis of the development as impressive, extremely
informative, particularly relevant and academically appropriate in accordance
with the goals and specialized language of the research.

I believe that the topic is not only dissertable, but also non-trivial. The
complex presentation of the concept of institutional training programs in the
context of multicultural awareness and acceptance, regarding psychological
support in the training of refugees in the Republic of Greece, provides an
opportunity for its popularization in the Republic of Bulgaria.

In its content, the dissertation work includes an introduction, six chapters, conclusions, contributions and appendices. The text is in a volume of 232 pages, which include 49 tables and 10 figures. The cited literature covers 206 titles in Greek and English.

2. Applicant data

Panayiota Fasli graduated from the Faculty of English Language and Literature at the University of Athens. She graduated with an MA in Education and Educational Sciences from Roehampton University of London, UK, in collaboration with ASPAITE Athens. She graduated from the Hellenic Open University, Department of European History and Civilization. The Ph.D holds a CELTA certificate in teaching English from the University of Cambridge. He works as an English teacher in the Primary Education Sector in Patras, Achaia, Greece. Panayiota Fasli has a rich teaching experience in teaching English language and terminology in colleges, centers for lifelong learning life, formal education, training organizations, police and military academies, NGOs and non-profit organizations. She also works as a language assessor/evaluator for many language bodies certification. She attended numerous seminars related to teaching, pedagogy and special education. She was the Executive Director of the Greek Red Cross Education. (4 years 11 months) as a course organizer and procedure planner and teaching in Greek and English for adult language groups in the multifunctional center of the Hellenic Red Cross. He has experience in an International project: Cooperation between the Red Cross of Denmark and the Red Cross of Greece .

I accept that the implementation of the mentioned activities is directly related to the research concept of the work, as well as an indicator of expertise in the field.

3. Data for the dissertation and the abstract

The very text of the introduction /p. 5-9/ eruditely leads and adequately guides the reader in his specific intention. Even here, although in outline, the

model of the studied phenomenon is clearly presented in the perspective of the dynamics of the definitive concepts related to immigration as a process based on international agreements and the rights of refugees in a local and global aspect. The mechanism by which the interpretation in their semantics leads to different, often contradictory understandings about the nature, responsibility, prescriptions for action, stereotyping and stigmatization, the formation of diverse psychological, personal and social attitudes - towards refugees in general, and in particular the refugees - children.

Another significant component in the design of the conceptual framework is language, constituted as a transformative force for human thinking and behavior - due to its resource to indicate and define the current dimensions of social reality, in the order of meaning and value in the problematic of migration as a way of life . In his thesis, Panayota Fasli formed the authentic idea of overcoming stereotypes in communication regarding socially categorized people. Here I find the most significant core of the research concept of the dissertation. It is clearly embodied in the formulation of the main objective of the dissertation work, namely: *"...to investigate, through a literature review and the author's quantitative and qualitative studies, the education of immigrants and refugees in general in the Republic of Greece and the psychological support that can be given to them be provided...and provide recommendations on how adult and minor refugee and immigrant students can receive the best possible psychological support so that they can learn as well as possible in the public and private education spheres in the Republic of Greece "*.

The subject, the object, the main hypothesis, the tasks and the methodology of the overall theoretical-empirical research are in the same perspective – meaningfully conceptualized and precisely formulated.

The theoretical part of the exposition, presented in *Chapter 1 . /c. 10-48/* is laid in 3 problematic circles, namely: *refugee legislation and social centers for*

refugees (1); refugee mental health (2) and psychological factors in refugee education.

"*Systemic inequalities*" is presented, as the movement of the very concept of "*inequalities*" is chronologically unfolded in the replacement of terms and the diversity of specific language models concerning actions in the community, in relation to asylums for refugees, their rights and access to medical services. Thus, the doctoral student Panayota Fasli moves on to an analysis of *the concept of the mental health of refugees*, in which she skillfully puts the angle of destigmatization strategies. Substantively and insightfully, the author reveals the methodological and conceptual limitations of approaches aimed at addressing refugee stigma, with a focus of analysis on sociocultural, motivational, and sociocognitive solutions.

The presentation on the challenges of teaching refugee learners was developed in the same manner of academic writing. The issue of educational practices in the education of refugees and how they support the effectiveness of interventions for their mental health is comprehensively developed. Moreover, it is creatively integrated into the meaningful emphasis placed on the stigma, culture and social identity issues of refugee children and the role of non-conventional methods of promoting their psychological health in school as more successful destigmatizing strategies.

I definitely believe that the theoretical framework of the dissertation enriches the model of empirical research. I appreciate this highly informative and systematic conceptualization as a general contribution to the theory, application, and methodology of qualitative and quantitative research approaches in psychological science regarding refugee education and guidelines for psychological support in refugee education in the Hellenic Republic. They are the main subject around which gravitates the methodology of carrying out an empirical study, presented in *Chapter 2*. of the work /p. 49-71/.

The rationale of the methodological setting is described precisely and comprehensively. The tasks of the research, the research hypotheses and the methods of collecting the research data, as well as the tools for processing the obtained results, are adequately formulated for the purpose. The verification of the stated hypothesis is specified in fourteen sub-hypotheses.

A total of 81 teachers and educators, working in the sphere of public and private education, teaching at the various educational levels participated in the research. The respondents are divided into subgroups, and the differentiation indicators are multi-layered: from gender, age, professional experience, educational and qualification level to experience in the education of refugees, educational qualifications for working in a multicultural environment. The selection of respondents was carried out using a sampling technique, in which candidates suitable for participation in the experiment were selected through the researcher's academic and work contacts, both personal meetings and social media were used. This method of selection is based on available participants meeting the inclusion/exclusion criteria in the study, without random selection.

And done with a well-argued toolkit tailored to the specifics of the research. By Panayota Fasli, in her capacity as a researcher, *four scales were designed*, aligned with the relevant scientific literature, to meet the objectives of the study. Three more standardized scales are attached to them. They all form 5-point Likert-type scales.

In *Chapter 3*, the results of the research are presented. Both the qualitative and quantitative analysis of the results is original and synthetically carried out. The collected data were entered and coded statistically in SPSS. Quantitative and qualitative data were obtained, descriptive and inferential analysis was made. Frequencies and percentages of demographic and occupational characteristics were calculated with descriptive statistics, while deviations were observed for all other core elements, results and standards. In addition, factor analyzes were performed to examine the validity of the factor structure of the study scales. Data

fit was assessed using the Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy and Bartlett's chi-square (χ^2) test of sphericity. The internal consistency of the scales was then assessed in order to establish the reliability and validity of the research data. A content analysis of the content of the 6 open-ended questions was also carried out, through a qualitative interpretation and categorization of the main themes in the respondents' answers.

The formulated conclusions are directly related to the subject of the study and logically follow from the analysis of the processed data.

I see a particularly valuable point of contribution in the explanatory text regarding the limitations of the performed procedure and the shared recommendations for its optimization. As in the entire dissertation work, so here - clearly and categorically - the candidate Panayota Fasli demonstrates a deep knowledge of the issues, a brilliant mastery of terminology and respectable professionalism.

Regarding the requirements for citation and correct reference to authors, I find that the development perfectly meets the criteria and meets the standards.

From the review of the deposited documentation, I find that it is in order and meets the criteria in the sense of the formal requirements for conducting the present defense. The exams and activities set out in the individual study plan are accurately and successfully completed. With the presented 3 publications issued in refereed and peer-reviewed sources, the candidate also meets the national requirements for covering the scientometric indicators for acquiring the relevant scientific degree.

The presented Abstract of the dissertation has an appropriate volume of 57 pages, is structured according to the compositional organization of the research and adequately presents its main theses, results, conclusions. Its structure also includes the author's self-assessment of the contributing points of his research, with which I am in solidarity and accept without objection.

4. Scientific contributions

In a theoretical aspect, the following scientific contributions can be found:

- A multidisciplinary research approach was applied to analyze and systematize the theoretical dimensions of immigration as a process.
- The problem of educational practices and the provision of psychological support during the education of refugee children is multi-layered, and the challenges faced by teachers in teaching refugee students are identified.

In applied aspect, the following scientific contributions can be found:

- An empirical research methodology has been developed, based on the theoretical model review and systematization of the concepts of the education of refugee children in the Republic of Greece.
- The verification of the established hypotheses was carried out by means of author's tools and statistical processing of the data. The qualitative analysis of the results was carried out correctly and conclusions of an applied nature were formulated.

5. Notes and recommendations

I have no notes for the PhD student.

My question to the doctoral student is: *What should be the operational approaches in the Greek education system, in view of the empirically derived guidelines for professionals working with refugee children?*

Conclusion. *Based on the stated findings, result from the reading of the dissertation "GUIDELINES FOR PSYCHOLOGICAL SUPPORT IN THE EDUCATION OF REFUGEES IN THE REPUBLIC OF GREECE", written by Panayota Dimitrios Fasli , I categorically declare a positive vote for the awarding of the educational and scientific degree "doctor" in Scientific field 3. Social, economic and legal sciences, Professional direction 3.2. Psychology.*

02/04/2024
city of V. Tarnovo

Signature:
/prof. PhD. Daniela Tasevska/